

ประเทศไทย: ขอให้ทำตามคำมั่นสัญญาที่จะดำเนินการอย่าง “สุดความสามารถ” เพื่อนำความยุติธรรมมาสู่คดีการบังคับสูญหายของนายสมชาย นีละไพจิตร

วันนี้ คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลหรือไอซีเจ (International Commission of Jurists: ICJ) กล่าวว่าคำพิพากษาล่าสุดของศาลฎีกาไทยเรื่องคดีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องให้สัตยาบันกับอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (Convention on the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) โดยด่วนที่สุดและบัญญัติให้มีกฎหมายภายในประเทศที่สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ศาลฎีกาไทยพิพากษาขึ้นให้ยกฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจ 5 นาย ที่ถูกฟ้องในข้อหาปล้นทรัพย์และความผิดต่อเสรีภาพ ข้อหาดังกล่าวเกี่ยวเนื่องมาจากการลักพาตัวและลักทรัพย์นายสมชายฯ ทั้งนี้ศาลได้ให้เหตุผลว่าไม่สามารถเอาผิดบุคคลใดได้ เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์การหายตัวไปของนายสมชายฯ ได้จริงหรือไม่สามารถสันนิษฐานว่านายสมชายฯ ได้เสียชีวิตแล้ว โดยเฉพาะประเด็นเรื่องไม่มีการพบศพ

นอกจากนี้ ศาลฎีกาได้พิพากษาว่า นางอังคณา นีละไพจิตร ผู้เป็นภรรยาของนายสมชายฯ และบุตรไม่สามารถเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีได้ในฐานะโจทก์ร่วม เนื่องจากตามกฎหมายไทย จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าตัวนายสมชายฯ ได้รับความเจ็บหรือถูกข่มขู่จนไม่สามารถทำเรื่องด้วยตนเองได้ ศาลให้เหตุผลว่าคดีนี้ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ว่า “ไม่เป็นที่ทราบได้ว่าปัจจุบันนี้นายสมชายฯยังมีชีวิตอยู่หรือไม่” กอปรกับจำเลยถูกฟ้องในข้อหาปล้นทรัพย์และความผิดต่อเสรีภาพเท่านั้น

“คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวไม่ได้ทำให้คดีทนายสมชายฯยุติลง” นายแซม ซาริฟี่ (Sam Zarifi) ผู้อำนวยการไอซีเจแห่งสำนักงานเอเชียกล่าวว่า “รัฐบาลไทยยังมีพันธกรณีที่ต้องสืบหาและสอบสวนข้อเท็จจริงรวมถึงนำความยุติธรรมมาสู่ทนายสมชายฯและครอบครัว”

กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) กล่าวอีกอย่างว่าเป็นหน่วย FBI ของประเทศไทย ได้ทำการสอบสวนถึงชะตากรรมหรือที่อยู่ของทนายสมชาย นีละไพจิตรตั้งแต่ พ.ศ. 2548 เรื่อยมา

“การสืบสวนที่ล่าช้าของดีเอสไอและคำพิพากษาของศาลฎีกา ภายหลังจากหลายปีที่ผ่านมาเป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่ง” นายซาริฟี่กล่าวว่า “การดำเนินการ ‘อย่างสุดความสามารถ’ ในการคลี่คลายคดีนี้นั้น รัฐบาลไทยต้องดำเนินการโดยเร่งด่วนและเป็นรูปธรรมในการให้สัตยาบันอนุสัญญาต่อต้านการบังคับบุคคลให้สูญหายและบัญญัติกฎหมายภายในประเทศที่กำหนดย้อนหลังให้การบังคับให้สูญหายเป็นความผิดเฉพาะรวมถึงให้สิทธิแก่เหยื่อรวมถึงสมาชิกในครอบครัวของเหยื่ออย่างเต็มที่ด้วย”

เมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551 รัฐบาลไทยได้ให้คำมั่นสัญญาต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่า “จะดำเนินการอย่างสุดความสามารถและอย่างละเอียดถี่ถ้วนในการนำความยุติธรรมมาสู่คดีทนายสมชายฯ”

เพื่อให้สอดคล้องตามสัญญาที่ให้ไว้ ปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมอยู่ระหว่างขอร่าง 'พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย' ทางไอซีเจได้เห็นร่างดังกล่าวแล้วและทราบว่ามีการนิยามและกำหนดให้การบังคับให้สูญหายและทรมานในประเทศไทยเป็นความผิดอาญา

ด้านนางอังคณา นีละไพจิตร ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกล่าวกับไอซีเจว่า “คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ตัดสินว่าจำเลยทั้งห้าไม่มีความผิดและปฏิเสธสิทธิของดิฉันและลูก ๆ ที่จะมีสิทธิเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีนั้น แสดงให้เห็นว่าเหยื่อของการบังคับให้สูญหาย ไม่มีที่พึ่งที่จะเรียกร้องความยุติธรรมในประเทศไทย และก็เป็นที่ยืนยันว่าไม่มีสิ่งใดที่จะเปลี่ยนแปลงได้ จนกว่าประเทศไทยจะให้สัตยาบันอนุสัญญาต่อต้านการบังคับให้บุคคลสูญหายโดยด่วนรวมทั้งแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อประกันสิทธิของเหยื่อ”

วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2559 ทางไอซีเจ ร่วมกับองค์กรแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (ประเทศไทย), ฮิวแมนไรตวอชและมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ จัดงาน “การอภิปรายเรื่องการบังคับให้สูญหายในประเทศไทย โดยเน้นประเด็นคำพิพากษาศาลฎีกาคดีทนายสมชาย นีละไพจิตรและร่างพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับให้สูญหาย” ในวาระครบรอบ 12 ปี ของการหายตัวไปของทนายสมชาย นีละไพจิตร เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2547

วันที่: 11 มีนาคม พ.ศ. 2559

เวลา: 10.00 – 12.00 น.

สถานที่: โรงแรม เดอะ สุโกศล ห้องกมลทิพย์ 3 ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพฯ

รายชื่อวิทยากร มีดังนี้

- นางอังคณา นีละไพจิตร
- นายคิงสลีย์ แอ็บบ็อต (Kingsley Abbott), ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศ
คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists)
- นายสุณัย ผาสุข, นักวิจัยอาวุโส
องค์กรฮิวแมนไรตวอช (Human Rights Watch)
- นายโลครง เมย์ยอง (Laurent Meillan), รักษาการผู้แทน
สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- นายสมชาย คมกริส, ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, กระทรวงยุติธรรม

ความเป็นมา

ในโอกาสครบรอบ 10 ปี “การหายตัว” ของทนายสมชาย นีละไพจิตร คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากลได้ทำรายงาน “สิบปีอันไร้ซึ่งความจริง: สมชาย นีละไพจิตร และการบังคับบุคคลให้สูญหายในประเทศไทย” ซึ่งรวบรวมการดำเนินการทางกฎหมายอันยาวนานของคดีนี้

รายงานดังกล่าวได้เน้นย้ำปัญหาหลักหลายประการ เช่น ความอ่อนด้อยในการใช้พยานนิติวิทยาศาสตร์, ความล้มเหลวที่จะสืบเสาะและพัฒนาเบาะแส, การตีความกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศอย่างจำกัดเกินไป และที่สำคัญที่สุดคือการขาดเจตจำนงของรัฐบาลจะคลี่คลายคดี อันส่งผลคดีนี้เป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมการปล่อยให้ผู้กระทำผิดลอยนวลในประเทศไทย

ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2555 ประเทศไทยได้ลงนามแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาต่อต้านการบังคับบุคคลให้สูญหาย อย่างไรก็ตาม รั้วระหว่างรอการให้สัตยาบัน ประเทศไทยต้องหยุดการกระทำที่ขัดกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ ซึ่งหนึ่งในวัตถุประสงค์นั้นคือการกำหนดให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นฐานความผิดทางอาญา, การให้มีการสอบสวนอย่างเป็นกลางและละเอียดรอบคอบ, การนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัวของผู้ที่ 'สูญหาย' ในฐานะเหยื่อซึ่งมีสิทธิในตัวเอง

ติดต่อ

นายแซม ซาริฟิ (Sam Zarifi) ผู้อำนวยการไอซีเจแห่งสำนักงานเอเชีย อีเมลล์ sam.zarifi@icj.org, โทรศัพท์ +66 (0) 80 781 900

นายคิงสลีย์ แอ็บบ็อต (Kingsley Abbott) ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศ ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โปรแกรมเอเชีย-แปซิฟิก อีเมลล์ kingsley.abbott@icj.org, โทรศัพท์ +66 (0) 94 470 1345

ข้อมูลเพิ่มเติม

วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ทางไอซีเจได้ออกคู่มือภาษาอังกฤษเรื่อง “การบังคับให้สูญหายและการวิสามัญฆาตกรรม: การสอบสวนและการลงโทษ” ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษาสเปนในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558